

شرح دعای بیست و ششم از صحیفه سجادیه

در باره همسایگان و دوستانش هنگامی که از ایشان یاد می کرد

محقق: فاطمه پورشفیعی

کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث

بهار ۹۷

(وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِجِيرَانِهِ وَ أَوْلِيَائِهِ إِذَا ذَكَرَهُمْ)

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَوَلَّنِي فِي جِيرَانِي وَ مَوَالِي الْعَارِفِينَ بِحَقِّنَا، وَ الْمُنَابِذِينَ لِأَعْدَائِنَا
بِأَفْضَلِ وَكَلَايَتِكَ. وَ وَقِّفْهُمْ لِإِقَامَةِ سُنَّتِكَ، وَ الْآخِذِ بِمَحَاسِنِ أَدَبِكَ فِي إِرْفَاقِ ضَعِيفِهِمْ، وَ سَدِّ
خَلَّتِهِمْ، وَ عِبَادَةِ مَرِيضِهِمْ، وَ هِدَايَةِ مُسْتَرْشِدِهِمْ، وَ مُنَاصَحَةِ مُسْتَشِيرِهِمْ، وَ تَعَهُّدِ قَادِمِهِمْ، وَ كِتْمَانِ
أَسْرَارِهِمْ، وَ سِتْرِ عَوْرَاتِهِمْ، وَ نُصْرَةِ مَظْلُومِهِمْ، وَ حُسْنِ مُوَاسَاتِهِمْ بِالْمَاعُونَ، وَ الْعَوْدِ عَلَيْهِمْ
بِالْجِدَّةِ وَ الْإِفْضَالِ، وَ إِعْطَاءِ مَا يَجِبُ لَهُمْ قَبْلَ السُّؤَالِ

وَ اجْعَلْنِي اللَّهُمَّ أَجْزَى بِالْإِحْسَانِ مُسِيئَتِهِمْ، وَ أَعْرِضْ بِالتَّجَاوُزِ عَن ظَالِمِهِمْ، وَ اسْتَعْمِلْ حُسْنَ
الظَّنِّ فِي كَافَّةِهِمْ، وَ اتَّوَلَّى بِالْبِرِّ عَامَّتِهِمْ، وَ اغْضُ بِصِرِّي عَنْهُمْ عِقَّةً، وَ أَلِينْ جَانِبِي لَهُمْ تَوَاضِعاً،
وَ أَرِقْ عَلَى أَهْلِ الْبَلَاءِ مِنْهُمْ رَحْمَةً، وَ أَسِرُّ لَهُمْ بِالْغَيْبِ مَوَدَّةً، وَ أَحِبُّ بَقَاءَ النُّعْمَةِ عِنْدَهُمْ نُصْحاً،
وَ أَوْجِبْ لَهُمْ مَا أَوْجِبُ لِحَامَتِي، وَ أَرْعَى لَهُمْ مَا أَرْعَى لِخَاصَّتِي.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارزُقْنِي مِثْلَ ذَلِكَ مِنْهُمْ، وَ اجْعَلْ لِي أَوْفَى الْحُطُوطِ فِيمَا
عِنْدَهُمْ، وَ زِدْهُمْ بَصِيرَةً فِي حَقِّي، وَ مَعْرِفَةً بِفَضْلِي حَتَّى يَسْعَدُوا بِي وَ أَسْعَدَ بِهِمْ، آمِينَ رَبَّ
الْعَالَمِينَ

ترجمه متن:

دعای آن حضرت است به هنگام یاد کردن از همسایگان و دوستانش -

بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش و مرا یاری فرما که حق آن گروه از همسایگان و دوستان

خود را که حق ما را میشناسند و بادشمنان ما دشمنی میورزند به وجهی نیکوتر بگزارم.
بار خدایا ، همسایگان و دوستان مرا یاری ده که سنت تو بر پای دارند و رهنمودهای نیکوی تو را فرا
گیرند : در یاری ناتوانانشان و رفع نیاز از نیازمندانشان و عیادت بیمارانشان و راهنمایی رهجویانشان و
اندرز به مشورت کنندگانشان و دیدار مسافرانشان به هنگامی که باز میگردند و نهان داشتن اسرارشان و
پوشیدن عیبهایشان و یاری ستمدیدگانشان و دستگیری از ایشان به اطعام و سود رسانیدن به ایشان به عطایا
و بخششها و بر آوردن نیازهایشان پیش از آنکه که لب به سؤال بگشایند.

فراز دوم:

بار خدایا ، مرا برگمار که همسایگان و دوستان بد کردار خود را به نیکی پاداش دهم و از ستمکارشان در
گذرم و از بد گمانی در حق ایشان پرهیزم و با همگان مشفق و مهربان باشم و به پاس پاکدامنی دیده
از نگریستن بر بندم (عفتم چشمم را بر همه چیز ببندد) و با آنان از روی تواضع به نرمی سر کنم و بر
دردمندانشان به رحمت نظر کنم و در غیبت ایشان مودت و مهربانی خورا ظاهر سازم و از روی خیر
خواهی خواستار دوام نعمتشان باشم و هر چه برای خویشاوندان خود میخواهم برای ایشان بخواهم و هر
چه برای خاصان خود منظور میدارم برای ایشان منظور دارم.

فراز سوم:

بار خدایا ، بر محمد و خاندانش درود بفرست و آنچه من برای ایشان خواسته ام ، مرا نیز از سوی ایشان ،
همانند آن ، روزی ده . به فراوانی از ایشان بهره مند گردان . و بر بصیرتشان بیفزای که حق مرا رعایت
کنند و فضل مرا بشناسند ، تا ایشان به من نیکبخت شوند و من به ایشان . آمین ای پروردگار جهانیان.

کلیاتی از احادیث کافی و منابع دیگر در رفتار با همسایگان:

حضرت رسول (ص) به علی (ع) و سلمان و ابذر و مقداد ، دستور داد که با بلند ترین آوازشان در مسجد
فراوان بزنند که : هر که همسایه اش از آزار او آسوده نباشد ایمان ندارد ، پس آنها سه بار آنرا گفتند: سپس

با دست اشاره کرد که تا چهل خانه است از برابر و پشت سر و طرف راست و سمت چپ (یعنی تا چهل خانه از چهار طرف همسایه است) (اصول کافی - کتاب العشره - ج ۴)

۲- امام صادق (ع) از پدرش (ع) حدیث کند که فرمود: من در کتاب علی (ع) خواندم که رسول خدا نامه ای بین مهاجر و انصار و دیگران از مردم مدینه که با آنان پیوند داشتند نوشت و همه امضا کردند که: همسایه مانند خود انسان است که نه زیان به او رسد و نه گناهکار شود و دیگر اینکه احترام همسایه مانند احترام مادرست. (همان)

۳- حضرت صادق (ع) فرمود: خوشرفتاری با همسایه روزی را زیاد می کند. (همان)

۴- حضرت یعقوب (ع) همیشه از منزلش در هر چاشتگاه تا یک فرسنگی جار می زدند که هر کس چاشت خواهد بخانه یعقوب آید و در شامگاه نیز جار می زدند: هر کس شام خواهد نزد یعقوب آید. ولی آنگاه که بنیامین از دست یعقوب رفت: عرض کرد: بار پروردگارا! به من رحم نمی کنی! چشمم را که گرفتی و فرزندم را که بردی! پس وحی آمد: اگر من یوسف و بنیامین را میرانده باشم برایت زنده می کنم ولی آیا بیاد داری آن گوسفندی را که سر بریدی و بریان کردی و خوردی و فلان و فعلان در همسایگی تو روزه بودند و چیزی از آن به آنها ندادی!

۵- ابو مسعود می گوید: حضرت صادق (ع) فرمود: خوش همسایگی به عمر ما افزایش و خانه ها را آباد کند.

۶- امام موسی بن جعفر (ع) فرمود: خوش همسایگی تنها به این نیست که از آزار همسایه خودداری کنی بلکه بر آزار او نیز شکیبائی کنی. (همان)

۷- امام صادق (ع) فرمود: در حالیکه خانه پر از جمعیت بود فرمود: که بدانید از ما نیست کسی که با همسایه اش خوشرفتاری نکند. (همان)

۸- امام باقر(ع) فرمود: که رسول خدا(ص) فرمود: به من ایمان ندارد کسی که سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد. و ایشان فرمودند: اهل یک آبادی که شب را بگذرانند و در ایشان گرسنه ای نباشد روز قیامت خداوند به آنها نظر رحمت نیفکند(همان).

۹- امام باقر(ع) فرمود: از بلاهای کمر شکن که پشت انسان را خم کند همسایه بد است ، اگر خوشرفتاری و کارنیک ببیند پنهان کند و اگر بدی از انسان ببیند فاش کند. (همان)

۱۰- امام باقر(ع) از قول رسول گرامی(ص) فرمود: بخدا پناه می برم از همسایه بد برای خانه ای که اقامتگاه است. چشمانش تو را ببیند و دلش به تو توجه دارد اگر خوشی در تو ببیند بدش آید و اگر تو را در بدی ببیند خوشش آید.

۱۱- " من له جارٌ و يعمل بالمعاصی فلم ینهه فهو شریکه " (ارشاد القلوب ج ۱ ص ۱۸۳)

امام صادق(ع) فرمود: هر کس همسایه ای را داشته باشد که گناه می کند ولی او را نهی نکند شریک در گناه اوست.

۱۲- به رسول خدا(ص) عرض شد ؛ فلان زن روزها را روزه و شبها به نماز می ایستد و صدقه می دهد ولی همسایه خود را با تیر زبانش می آزارد . حضرت فرمود: لا خیر فیها ، هی من اهل النار ، چیزی در او نیست او اهل آتش است . (نهج الفصاحه)

۱۳- حضرت زهرا (س) شب را تا صبح دعا و عبادت کرد و در پاسخ امام حسن(ع) که پرسید: چرا برای همسایگان و دیگران دعا می کنی و برای خود دعا نمی کنی . ایشان فرمود: " الجار ثم الدار " اول همسایه سپس خانه خود. (بحار ج ۴۳ ص ۸۱ و ج ۹ ص ۳۱۳)

۱۴- حضرت محمد (ص): جبریل درباره همسایه آنقدر سفارش می کرد که پنداشتم همسایه ارث خواهد برد. (نهج الفصاحه ، ح ۲۶۴۰)

۱۵- سَلَّ عَنِ الرَّفِیقِ قَبْلَ الطَّرِیقِ، وَ عَنِ الْجَارِ قَبْلَ الدَّارِ؛

قبل از مسافرت بین همسفرت کیست و پیش از خرید خانه بین همسایه ات کیست.

(کافی ج ۸، ص ۲۴ - نهج البلاغه ص ۴۰۵، نامه ۳۱)

۱۶- " جَارِ السَّوِيِّ أَعْظَمُ الضَّرَاءِ وَأَشَدُّ الْبَلَاءِ " همسایه بد بزرگترین رنج و سخت ترین بلا است (شرح

غررالحکم ۳۹۰ ص ۳۶۰ ح ۴۷ ۳۴)

در قرآن کریم آیاتی مربوط به همسایه و همسایگی وارد شده است. خداوند متعال در آیه ای به گونه آشکار مؤمنان و مسلمانان را به رعایت همسایگان دعوت می نماید و می فرماید: «وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ؛ و خدا را پرستید و چیزی را با او شریک نگردانید و به پدر و مادر احسان کنید و درباره خویشان و یتیمان و مستمندان و همسایه خویش [و قوم] و همسایه بیگانه و همنشین و در راه مانده و بردگان خود نیکی کنید.» (نساء / ۳۶)

نفوذ فرهنگ باطل غربی ، خطری بزرگ در جوامع اسلامی -

- ۱- تشکیل مجتمع های ساختمانی یا آپارتمانی به شیوه امروزی ، و بی توجهی به مسئله حق الناس و حق الله
- ۲- قرار گرفتن همسایگان با فرهنگ های مختلف و شیوه های گوناگون رفتاری در کنار یکدیگر
- ۳- گاهی ظلم به همسایگان فصلی است مانند پارو کردن برف از پشت بام و رعایت نکردن حال همسایگان.
- ۴- گاهی ظلم از سوی همسایگان ابدی است و موجب آزار و اذیت همسایگان دیگر است. مانند تشکیل جلسات گوناگون و مهمانیها و آوردن حیوانات در مجتمع های مسکونی. نمایش بی عفتی و بی حجابی که بردگی غربی را در شکل آزادی نشان می دهد. واز همه مهمتر ارتباط نامشروع و بین دختران و پسران - زنان و مردان بر طبق فرمول فمینیسم آمریکایی و صهیونیسم . بیش از خرید آپارتمان بین همسایه ات چه کسی است آیا اهل علم و معارف و تقوای است یا کالانعام.

۵- گاهی ظلم لحظه ای است. مثل بوق زدن در وقت و بی وقت بویژه نیمه های شب. یا بلند کردن صدای موسیقی از وسایل ایاب و ذهاب. یا عبور از مکانها و جاده هایی که خاکی است یا آبی است.

مدارا کردن با مردم و درود فرستادن بر آنها:

۱- امام صادق(ع) فرمود: خوشرفتاری و مدارا کردن با مردم یک سوم خردمندی است. (کافی- کتاب العشره ج ۴)

۲- امام صادق(ع) در مورد همسایگی و سلام کردن؛ فرمود: سلام کردن مستحب و رد جواب واجب است. (همان)

۳- رسول خدا(ص) فرمود: هر گاه پیش از سلام کردن آغاز سخن گفت، پاسخش را نگویند. - نزدیکترین مردم بخدا و رسولش کسی است که بسلام آغاز گفتار کند. (همان)

۴- امام صادق(ع) فرمود: از فروتنی و تواضع این است که به هر که برخوردی سلام کنی.

اندازه واجب در معاشرتها:

۱- امام صادق(ع) فرمود: بر شما باد به نماز در مساجد ، نیکی به همسایگان، ادای شهادت، حاضر شدن در تشییع جنازه ها، زیرا شما ناچارید از زیستن با مردم و براستی کسی نیست که تا زنده است از مردم بی نیاز باشد و ناچار مردم باید با همدیگر سازش داشته باشند.

۲- امام صادق(ع) در پاسخ شخصی که از ایشان سوال کرد: چگونه با مردمی که با ما آمیزش دارند شایسته است رفتار نماییم؟ امام فرمود: امانت آنها را به ایشان پردازید . در هنگام نیاز گواهی بر سود و زیانشان بدهید و بیمارانشان را عیادت نمایید و بر جنازه مردگانشان حاضر شوید و در مراسم تشییع و دفن و کفن آنها شرکت نمایید (کافی- کتاب العشره ۳۵۸۴)

۳- امام صادق(ع) از قول پدرشان فرمود: یاران خود را بزرگ شمارید و احترامشان کنید و برخی از شما بر برخی دیگر هجوم نبرید و بهم زیان نرسانید و بر هم حسد نوزید و از بخل پرهیزید تا از بندگان با اخلاص و شایسته خدا باشید. (کافی- کتب العشره- ۳۵۹۱)

والسلام علی من اتبع الهدی

